

Zicht op de Grote Markt midden 19de eeuw Taxandriamuseum

Baron Théophile (Theophiel) de Jamblinne de Meux (Namen 1820 - Brussel 1912) tekende dit zicht op de Grote Markt in 1849. Als ingenieur van Bruggen en Wegen ontwierp en realiseerde hij de spoorweg tussen Lier en Turnhout. Bovendien maakte hij in 1887 de eerste studies over het rioleringsnet en de stoepenaanleg in onze stad. Tijdens zijn verblijf te Turnhout huwde hij met Victoria Versteylen. De familie schonk de tekening aan het Taxandriamuseum op 8 april 1938. Het is een idyllisch plaatje van de Grote Markt, gezien vanaf de zuidkant.

Het marktplein is omzoomd met lindebomen en straalt rust uit. Sinds 1338 wordt het plein op zaterdag ingenomen door marktkramers. Het marktplein is hier nog niet verhard, enkel in het midden loopt een gekasseide weg. Het is duidelijk dat de markt en omgeving in de loop der jaren heel wat veranderingen hebben ondergaan.

Vooraan op de tekening zien we de omheinde vismijn die op 24 april 1766 verhuisde, verder van het Stadhuis verwijderd. Ze verving de oude die tot 1750 op de plaats van de verdwenen schandpaal stond. De arduinen paal is nog te zien op de gravure van Lucas Vorsterman II uit 1665.

Rechts zien we de zijgevel van het oude classicistisch Stadhuis dat vernieuwd werd na de brand van 1716. De architectuur verwijst met een knipoog naar het Mauritshuis in Den Haag. Helaas besloten onze vroege vaders in 1962 om dit prachtige gebouw te slopen.

Aan de kant van het Stadhuis kan men achter een boom een glimp opvangen van het vieringtorentje van de oude 'collegiale' - nu dekanale - Sint-Pieterskerk, in de volksmond de 'binnenkerk' genoemd. De buitenkerk was Sint-Bavo in Oud-Turnhout. In het vieringtorentje uit 1633-34 van timmerman Geerits Liefmans hangt het kapittelklokje dat de kanunniken ocriep tot de dagelijkse gebedstonden.

De kerk werd in 1739 vergroot door architect Jan Pieter Bauscheit II waardoor wellicht het oude romaanse kerkje verdween. De toren werd hoger opgetrokken. Witte blokjes aan de vier hoeken onderscheiden het oude gedeelte van het nieuwe.

De beiaard en het uurwerk werden voor het laatst vernieuwd in 1979. Eén van de wijzerplaten is nog te zien in de tuin van het Taxandriamuseum. De beiaard uit 1775, gegoten door Andreas Josephus van den Gheyn, werd vergroot en lager geplaatst. Het instrument telt nu 52 klokken.

Het linkse gebouw is het 'oude Steentje', één van de oudste gebouwen van de stad. Het heeft verschillende functies vervuld: gevangenis (vroente), herberg, vrederecht, zetel van het ambestuur. Tegen de achtermuur van het Steentje op het kerkhof stond een gepolychromeerd beeld van 'Christus op de Koudesteen' uit de 16de eeuw. In de rots onder het beeld bevond zich een schedel. Sinds 1812 staat het beeld in de kerk. Het Steentje, dat aan het kerkfabriek van Sint Pieter toebehoorde, werd op 3 oktober 1904 door de stad aangekocht en gesloopt. De kerkhofmuur uit 1775 verdween eveneens en werd vervangen door het nu beschermde ijzeren hekken.

Achter het Steentje merken we de Zondagsschool, een school voor jongens en meisjes die in de fabrieken werkten en daar tijdens de pauzes of op zondag onderwijs konden volgen. Daarnaast bevond zich de Openbare Stadsbibliotheek. Op deze plaats was tot 1836 de Latijnse school gevestigd. Het gebouw werd in 1961 overgedragen aan de stad die het sloopte om de markt te vergroten.

Aan de linkerkant bevinden zich statige rijhuizen, waaronder het huis 'Den Thoren', een mooie voorname woning uit de 17de eeuw met in het midden een vierkant torentje. Het schepencollege liet het huis in 1959 afbreken om er het nieuwe Stadhuis te kunnen optrekken, naar een ontwerp van de architecten Patoux en Dumont. De inhuldiging vond plaats op 24 september 1961 ter gelegenheid van '750 jaar Stad en de Vrijheid'.

Vijftig jaar later heeft de Grote Markt opnieuw een facelift ondergaan. Studiebureau Stramien stond borg voor het ontwerp waarmee het stadsbestuur de prijs 'Publieke Ruimte 2011' binnenhaalde. De vernieuwde markt werd omgedoopt tot 'Het Salon' en opende op 17 maart 2012, tevens het openingsweekend van 'Turnhout cultuurstad van Vlaanderen 2012'.

Tekst: Johan Van Gorp

Foto: Bram Luyts

www.taxandriamuseum.be

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

gegevens :

Een ingekleurde pentekening uit 1849, ingekaderd binnen een passepartout onder glas
58,7 cm X 50,8 cm.

inventaris :

Taxandriamuseum - TRAM 41
Begijnenstraat 28, 2300 Turnhout

bibliografie :

- H. de Kok, *Het Turnhout van toen*
- H. de Kok en E. Van Autenboer, *Turnhout. Groei van een Stad*
- H. de Kok, *Gids voor het Oude Turnhout en omgeving*

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, klikken naar Object van de Maand) Op deze website vindt u ook meer informatie over TRAM 41 en zijn verschillende componenten.

Contact: TRAM 41 - Stadhuis , Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout
Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Francis Stijnen, Tielendijk 53, 2300 Turnhout, +32 14 44 33 11

